

Dr. Kolláth György

A klasszikus groteszk drámában fanyar humorral átítatott fogalom a „Főfinánc” kifejezés. Ha a szerző ma és nálunk élne, vitriolos jellemrajzát talán a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletéről (PSZÁF), s annak vezetéséről mintázná. Csüggedve olvasom mindazt a sületlenséget, amit a PSZÁF-botrány kapcsán, kint és bent, pénzügyi szakemberek és politikai tényezők mondanak. Zömük egy kollokviumon szekundát kapna. Önmagában nincs bajom

azzal, hogy többmilliós sztárgázsik immár nem csak a honi „profi” fociban vannak (egyébként ott egyre kevésbé lesznek). De ha adófizetői forintokból bőkezűen javadalmaztatott főtisztviselők nem ismerik a közigazgatás abc-jét, akkor mi a különbség a futball és a pénzvilág mandarinjai között? Lassan mindegy lenne, ha focisták adnák (vinnék) a bankot, netán bankárok kergetnék a golyót vagy döngölnék a gyepe egymást?

Nézem a PSZÁF honlapját. Ha külföldön élnék, könnyű áztatná a szemem: mennyi világos és felelős mondat karakterizálja a pénzvilág főhatóságát. Idézetek a bemutatkozásból: „A Felügyelet célja: a pénz- és tőkepiac zavartalan és eredményes működésének, a pénzügyi szervezetek ügyfelei érdekei védelmének, a piaci viszonyok átláthatóságának, a tisztességes és szabályozott piaci verseny fenntartásának elősegítése,...a kockázati tőkealapok, kockázati tőkealap kezelők, valamint a tőzsdék és tagjaik (a továbbiakban együtt: pénzügyi szervezetek) prudens működésének, tulajdonosaik gondos joggyakorlásának folyamatos felügyelete útján”. A célok acélosak. Nem csak célok vannak, hanem eszközök, fogak is hozzájuk. Újabb idézet:

„A Felügyelet a pénzpiac területén: elbírálja az engedélykérelmeket és más beadványokat, vezeti a törvényben előírt nyilvántartásokat, ellenőrzi a pénzügyi intézmények információszolgáltatásának rendszerét és adatszolgáltatását, ellenőrzi, illetve vizsgálja a pénzügyi és kiegészítő pénzügyi szolgáltatási tevékenységet meghatározó szabályok érvényesülését, vizsgálja, elemzi és értékeli a pénzügyi intézmények prudens működését, a betétek és más visszafizetendő források biztonságát, illetve a független és szakszerű irányítást, ellenőrzést és vezetést veszélyeztető körülményeket, intézkedéseket hoz az észlelt szabálytalanságok megszüntetése érdekében, kivételes intézkedéseket hoz súlyos szabálytalanságok felszámolása végett, bírságot alkalmaz a feltárt szabályszegés miatt...” Ezt üzeni - a törvényi normák átmásolása útján - a PSZÁF országnak-világnak önmagáról. Ha tudja és mondja, miért nem teszi? Nincs, aki rábírja? A PSZÁF honlap a saját jogi hátterét is szemlélteti. Büszkén írják, hogy az Országgyűlés az 1999. évi CXIV. törvénnyel (PSZÁF-törvény), 2000. április 1-jei hatállyal három szervezet jogutódjaként hozta őket létre. Magyarul, 3 éve, pont április elsején voltak a csúcson. Nem áprilisi tréfa ez?

Hogy-hogynem, a jogtáruk élére az alkotmány már nem fért oda. Nagyobb baj, hogy ismertetik, de nem értik, nem érzik át a magukra vonatkozó közigazgatási alapszabályokat. A honlapon markáns, hihető tevékenységi számvetésnek sincs nyoma. Odavetve egy-két papíros szól arról, hogy mit kell tudniuk a pénzügyintézeteknek. Önértékelésül a fenti, imponáló kompetencia-lista semmit sem számít. Joguk van mindazt tenni, de nem okvetlenül kötelességük is egyben, felelősség pedig végképp nincs semmiért sem?! Ki is nyilatkoztatták, hogy ők aztán abszolút függetlenek, munkájukhoz a kormánynak semmi köze, legfeljebb a bíróság hozhat rájuk irányadó döntést. Náluk a kormány nem vizsgálódhat, ezért iratokra sem tarthat igényt.

Jött oldalról még egy erkölcsi-politikai támaszték, mondván: a PSZÁF maga a tökély, hát még ha rendelet-alkotási és nyomozati jogköre is volna. Lefordítom szakmám nyelvére: csússzék egybe tehát a jogalkotás és a jogalkalmazás, és házkutatástól, őrizetbe vételtől, lehallgatástól reszkessen csak mindenki, aki a kurzusnak nem tetszik?! Véletlenül

Cím
Übü király példája
Dátum
2003.09.02.

Dr. Kolláth György

éppen Nápolyban olvastam az iménti jegybank-elnöki ajánlást. A minden stiklire mindig kész bennszülötteket meg is kérdeztem, mit szólnának ehhez? Akkor inkább már Piedone, meg Maradona, elég nekik a focicsapat B-osztályból való kizárása, de ha esetleg akarnék venni egy digitális kamerát, íme?! Ennyire komoly a felvetés. /Miért nem ítél(tet)nék oda mindjárt a pallosjogot, sőt az első éjszaka jogát is?! Vessen ki a PSZÁF adót, köveztesse meg a (szerinte) nem-prudenseket, kapjon 25 korbácsütést minden második bróker, csak azt ne firtassa senki, mi a mérleg a meglévő hatáskörök gyakorlásában?/ Az elnöki alkalmatlanság pusztá felvetése polgári és büntetőjogi mélységekkel fenyeget. Nagyon fél, aki idáig eljut. Hátrország nem a kikezdetetlen szakmai tudás.

Kérem, ne sértődjék meg senki, aki a közigazgatás, s az államszervezeti működés elemi ismereteivel már tisztában van. A többiek számára pedig a tudnivalók zanzája ez:

Hatalommegosztást intézményesítő politikai rendszerben kiterjedt, masszív végrehajtó hatalom van, élén a kormánnyal, mint az államigazgatás csúcsszervével. A PSZÁF nyilvánvalóan ebbe a körbe tartozik. A végrehajtó hatalom tényezői között vannak a kormánytól független, a kormány irányítása avagy felügyelete alatt nem álló szervezetek is. Ezek iskola-példája a jegybank. A Felügyelet más: a PSZÁF-törvény 1. § (1) bekezdése szerint a Felügyelet a kormány irányítása alatt működő országos hatáskörű közigazgatási szerv, felügyeletét a pénzügyminiszter látja el. Szó nincs tehát arról, hogy „állam az államban” lenne a Felügyelet. A kormány irányító jogköre ugyanazt jelenti, mint amit a kabinet megtehet pl. a rendőrség, a katonaság dolgában, ide értve az utasítás-adást is. Kevés, de fontos fékpedál azért van: hasonlóképpen a rendőrség esetében alkalmazott, garanciális súlyú megoldáshoz, a Felügyelet tekintetében a törvény kizárja, hogy „jogszabályban meghatározott feladatkörében” utasítsák, és hasonló okból kimondja a jog: a Felügyelet „számára feladatot csak törvény vagy törvény felhatalmazása alapján jogszabály írhat elő”. Egyéb körben és tartalommal a PSZÁF: utasítható. Tény: nem lehet a Felügyeletet ráuszítani X,Y szervezetre, s nem lehet megszabni neki azt sem, hogy mit rejtessen el, kit mosson tisztára. Ennyi! Az utasításnak való ellenszegülés egy köztisztviselő esetében akár hivatalvesztést megalapozó ok, fegyelmi vétség is lehet. A Felügyelet rendelkezik az ilyenkor szükséges költségvetési önállósággal is, de szó nincs arról, hogy a honi pénzügyvilág alkotmánybíróvága volna. A törvény szerint sima, államigazgatási hatóságként eljáró szervezet, bár a Felügyelet határozatait – pl, amikor bírságot – felügyeleti jogkörben megváltoztatni, módosítani vagy megsemmisíteni nem lehet. Így a pénzügyi kormányzat eszköztelen a bankfelügyeleti egyedi aktusok tekintetében, nem nyúlhat azokhoz hozzá, mert azokért a törvény egyedül a Felügyelet elnökét teszi felelőssé. Bírói út lehet, de közigazgatási fellebbezés kizárt, éppen a vonalas, félreérthetetlen, személyes felelősség biztosítása érdekében. Erre mit látunk? Azt, hogy az elnök ebből az egyedülálló felelősségből semmit sem legitimál önmaga számára.

1999-ben jól becsomagolták vattába a Felügyeletet: a törvény 4. § (6) bekezdése ui. kimondja: „A Felügyelettel szemben – hatósági jogkörben hozott határozatait miatt – kártérítési igény csak akkor érvényesíthető, ha a Felügyelet határozata vagy mulasztása törvénysértő, és a bekövetkezett kárt közvetlenül ez idézte elő”. Más közhatalóságok az általános szabályok (Ptk. 349. §) szerint perelhetők. E PSZÁF-norma alkotmányellenes, ráadásul elvtelenül kivételezi a „gyevi bírót”. A jog és a kötelesség, a felelősség szétnyílt, ma is megy kétfelé. A fejekben az manifesztálódott, hogy kritika a sarkukig sem ér fel. Ennek a megkülönböztető pátyolgatásnak is szerepe lehetett a mára kialakult állóháborúban.

Nonszensz hivatkozás az, hogy a PSZÁF alapvető működése el van zárva a kormány elől. A pénzügyminiszteri vizsgálat jogi alapja támadhatatlan, mert aki irányít és felügyel, ennél sokkal többre is fel van hatalmazva. Ostobaság azt hirdetni, hogy a PSZÁF felett csak a kék ég, meg a független bíróság van, mert valójában az – a bírói út - csupán az egyedi felügyeleti határozatokat tereli sajátos útra. /Az sem biztos, jó ez így, hiszen miért muszáj a meghurcolt

Dr. Kolláth György

ügyfélnek kizárólag törvényszék elé mennie, ha a PSZÁF törvénysértése hajmeresztő és nyilvánvaló. Ha a szakminiszter a parlamentben interpellálható egy PSZÁF-botlás ügyében, miért ne lehetne eszköze is a törvénysértés orvoslására, megsemmisítéssel és új eljárás elrendelésével /Alkotmány 35. § (4) bekezdés/?!

A Felügyelet saját(os) jogértelmezése több mint dilettáns. Az a modell, amire gondolhattak, az orvosi műhibák jellemzője. Ott fordul az elő, hogy ha benne felejtettek ezt-azt az operált betegben, akkor polgári jogi kártérítés és büntetőjogi elmarasztalás egyaránt jöhet. Meg persze, kamarai kizárás, működési engedély megvonás, miegymás. Kétlem, hogy a Krisztina körúton erről álmodnának.

Ama bizonyos „függetlenség” nem a szervezetet, hanem annak vezető tisztségviselőjét illetné, korlátozná és védené. Az elnök választott főtisztviselő, sorsa a miniszterelnök kezében van, tisztségéből visszahívható, tevékenységét hosszan taglalt összeférhetlenségi szabály rögzíti. Ennek része pl: párt nevében vagy érdekében nyilvános közszerepléssel járó tevékenységet nem folytathat. Az összeférhetlenségi szabályok sehol sem jók a törvényekben, mert formális dolgokat ragadnak csak meg, vagyoni cenzusokkal zárnák el a csapatot, holott éppen ideje volna az elfogulatlan működés garanciáit is komolyan venni, a közigazgatás alapismereteit megkövetelni, sőt végső soron egy méltatlansági klauzulát is a törvényben elhelyezni. Havi 6-7 millióért már iszonyúan sokat lehetne megkövetelni a független szakszerűség emblémáitól!?

A közszolgálat körében (szinte) ismeretlen mértékű elnöki díjazásról a törvény ezt mondja: 9/A § (1)bekezdés: „A Felügyelet elnökének éves összes jövedelme az MNB elnökének az MNB-től származó tárgyévi összes jövedelmével egyezik meg:” Nincsenek tehát magányos milliomosok. A fene bálná, ha az igazgatás kiskatéját a napi készség szintjén, felelősen váltaná valóra mindenféle Főfinanc főnök és beosztott. Ettől távolodnunk napjainkban is. Igaza volna Übü papának?

A miniszterelnök és a parlament közös felelőssége a döntés.